Azərbaycanda multikulturalizm dövlət siyasətində prioritet istiqamətdir

Azərbaycan tarixən milli-mənəvi cəhətdən zəngindir, müxtəlif dil, din və mədəniyyətlərin sərbəst şəkildə ifadə edildiyi məkanlardan biridir. Ölkəmizdə multikulturalizm və tolerantlıq dəyərlərinin tarixi kökü çox qədim dövrlərə qədər uzanır, çünki ta qədimdən bu torpaqlarda təşəkkül tapmış xalqların nümayəndələri dil, din, mədəniyyət fərqlərinə baxmadan birgə, dostluq və qardaşlıq şəraitində yaşamışlar. Qədim və müasir tariximizin bütün dövrlərində əsrlərdən bəri formalaşan multikulturalizm və birgəyaşayış ənənələri mövcud olmuşdur.

Bu bir gerçəklikdir ki, bu gün ölkəmizin bütün regionlarında mədəni müxtəliflik həyat tərzinə çevrilmişdir. Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi, milli-dini sabitlik, etnik və dini dözümlülüyün, tolerantlığın və multikulturalizmin dövlət səviyyəsində qorunub saxlanılması ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra daha da möhkəmlənmiş, tolerantlıq və multikulturalizm dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən və hədəflərindən birinə çevrilmişdir. Ulu öndər ilk dəfə olaraq multikulturalizmi azərbaycançılıq ideyasının tərkib hissəsi kimi təqdim etdi və Azərbaycanın çoxmədəniyyətlilik ənənəsini inkişaf etdirib onu keyfiyyətcə yeni müstəviyə keçirdi.

Ümummilli lider respublikada yaşayan bütün xalqlara, millətlərə, habelə dilindən, dinindən, irqindən, siyasi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün vətəndaşlara münasibəti bu cür bəyan etmişdir: “Azərbaycan Respublikası çoxmillətli bir dövlətdir. Azərbaycanda müsəlmanlarla yanaşı, başqa dinlərə mənsub olan vətəndaşlar da yaşayır. Azərbaycan müstəqil, demokratiya prinsiplərinə mənsub olan bir dövlət kimi öz ərazisində yaşayan bütün xalqlara, bütün millətlərə dinindən, dilindən, irqindən, siyasi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq azadlıq, hürriyyət imkanları verir”. Ümummilli liderin “Dövlət, ölkə nə qədər çox xalqı birləşdirsə, bir o qədər zəngin olur, çünki onların hər biri ümumdünya mədəniyyətinə və sivilizasiyasına öz töhfəsini verir” fikirləri Böyük İpək yolu üzərində, mədəniyyətlərin qovuşduğu yerdə təşəkkül tapmış Azərbaycanın tolerantlıq və multikulturalizm ənənələrinə sadiq ölkə olduğunu bildirməklə, ölkəmizdə bütün xalqların bərabər hüquqlara malik olduğunun təsdiqidir.

Ölkə başçısı İlham Əliyev tolerantlığın və multikulturalizmin artıq dövlət siyasətinə və cəmiyyətin həyat tərzinə çevrildiyinə xüsusi önəm verir: “Tolerantlıq artıq ölkəmizin vizit kartına çevrilib. Azərbaycanda milli və dini dözümlülüyün, tolerantlığın yüksək səviyyədə olması faktdır və bu, bizim güc mənbəyimizdir”. 2016-cı ili “Multikulturalizm ili” elan etməklə Prezident İlham Əliyev beynəlxalq ictimaiyyətə bununla bağlı mühüm mesajlar çatdırmışdır.

Unikal etnik zənginliyi ilə seçilən Azərbaycanda fərqli dinlərə, millətlərə, etnik azlıqlara məxsus xalqlar sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayır. Respublika əhalisinin siyahıya alınmasında azərbaycanlılarla yanaşı, ölkə əhalisinin 10 faizədək hissəsinin milli azlıqlardan - yəhudilər, tatlar, talışlar, kürdlər, ingiloylar, saxurlar, avarlar, ləzgilər, xınalıqlılar, ermənilər, ruslar, ukraynalılar, udinlər və digər etnik qruplardan ibarətdir. Bu milli azlıqların nümayəndələrinin özünəməxsus fərqli mədəniyyətlərin elementləri məişətdə, incəsənətdə və digər müxtəlif sahələrdə təzahür etməkdədir. Dövlət tərəfindən onlara öz adət-ənənələrini, dillərini qoruyub saxlamaq üçün bütün imkanlar yaradılıb. Etnik azlıqlara tam bərabər mədəni hüquqlar və ölkənin mədəni irsindən istifadə hüququ verilmişdir. Onlar öz milli-mədəni mərkəzlərini, assosiasiyalarını və digər qurumlarını yaratmaq hüquqlarından tam və rahat istifadə edirlər. Hazırda Azərbaycanda rus, ukraynalı, kürd, ləzgi, tat, tatar, ingiloy, gürcü, çeçen, axıska türkü, talış, avar, yəhudi, alman, udin, polyak, buduq, saxur və digər etniklərin onlarca milli mədəniyyət mərkəzi və cəmiyyətləri fəaliyyət göstərir.

Ona görə də Azərbaycan Respublikası nəinki Qafqazda, hətta bütün dünyada xalqların, millətlərin birgəyaşayış nümunəsi kimi tanınır. Təsadüfi deyil ki, Qarabağ müharibəsi dövründə onlar Vətən uğrunda azərbaycanlılarla yanaşı, erməni işğalçılarına qarşı qəhrəmanlıqla mübarizə aparmış, şəhidlik zirvəsinə yüksəlmiş və qazi olmuşlar. Ölkəmizdə olan multikulturalizm və tolerantlıq ənənələri onlara Azərbaycanı həqiqi vətən məhəbbəti ilə sevmək şansı vermişdir. Bu, hazırkı gərgin beynəlxalq şəraitdə bəşəriyyətə sivilizasiyalararası dialoq sahəsində münasibətlərə nümunə ola biləcək bir ismarıcdır.

Respublikamızda dini dözümlülüyün, dini müxtəlifliyin, milli və dini tolerantlığın, multikuturalizmin, milli-mənəvi dəyərlərin inkişafında və təbliğ edilməsində Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO və İSESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban xanım Əliyevanın əvəzolunmaz xidmətləri vardır. Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycan reallıqlarını, ənənələrini, multikulturalizmin, tolerantlıq mədəniyyətini hər zaman daxildə və ölkə xaricində beynəlxalq konfranslarda, tədbirlərdə dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırır, milli-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanılmasına dəstək verir və bu istiqamətdəki təbliğ sahəsində böyük işlər görür, respublikamızın dünya ölkələri üçün tolerantlıq nümunəsi olduğunu belə ifadə etmişdir: “Xalqlar arasında ənənəvi dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin, tolerantlığın hökm sürdüyü Azərbaycan cəmiyyəti bizim tarixi nailiyyətimizdir və bu amil ictimai-siyasi həyatımızın aparıcı normasına çevrilmişdir”.

Ölkə başçısının müqəddəs dini sitayiş və inanc yerlərinin təmiri və bərpası ilə bağlı xüsusi sərəncamları, din xadimləri ilə mütəmadi olaraq görüşləri, müxtəlif dini bayram və mərasimlərdə şəxsən iştirak etməsi, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşması, habelə dini icmaların fəaliyyəti üçün əlverişli şəraitin yaradılması respublikamızda multikulturalizm mühitinə stimul verən amillərdəndir. Bibiheybət, Təzəpir, Nardaran, Mir Möhsün ağa və digər məscid və ziyarətgahlar əsaslı təmir olunmuş, onların bütün problemləri öz həllini tapmış, Pravoslav, katolik kilsələri, sinaqoqlar və s. xüsusi qayğı ilə əhatə olunmuşdur. Belə ki, Əjdərbəy məscidinin əsaslı təmiri, Şamaxı Cümə məscidində böyük təmir-tikinti işlərinin başa çatdırılması, Gəncə şəhərindəki İmamzadə ziyarətgahında genişmiqyaslı tikinti-təmir işlərinin görülməsi söylənilənlərin əyani sübutudur. Bibiheybət Ziyarətgah Kompleksinin yenidənqurma işlərindən sonra Prezident İlham Əliyev məscidin yenidən istifadəyə verilməsi ilə bağlı tədbirdə Azərbaycanda milli-mənəvi dəyərlərdən, tarixi köklərə bağlılıqdan danışarkən tolerantlıq ənənələrinin əhəmiyyətinə belə dəyər vermişdir: “Bu, bizim böyük üstünlüyümüzdür, böyük sərvətimizdir. Azərbaycan çoxmillətli ölkədir, çoxkonfessiyalı ölkədir. Bizim təcrübəmiz artıq başqa ölkələrdə öyrənilir, beynəlxalq təşkilatlarda diskussiyalar mövzusuna çevrilir və gələcəkdə, əlbəttə ki, Azərbaycanın tolerantlıq məkanı kimi rolu dünya işlərində, dünyada gedən proseslərdə artacaqdır”. Bütün bunlar onu göstərir ki, Prezidentimiz tariximizin, ənənələrimizin, adətlərimizin, inanc yerlərimizin unudulmasına imkan vermir və hər zaman gələcək nəsillərin xalqımızın tarixinə bağlı olması, vətənini, xalqını sevməsi üçün milli-mənəvi bazanın formalaşmasına xüsusi diqqət yetirir.

Dünyada fərqli adlarla öz mədəniyyətlərinin üstünlüyünü təmin etməyi qarşılarına məqsəd qoyan, digər etniklərə, immiqrantlara assimilyasiya obyekti kimi baxan, onları cismən, yaxud mənəvi cəhətdən əritmək, yox etmək fəaliyyətlərini tarixdə və müasir dövrümüzdə dövlət siyasətlərində ənənə halına salmış bəzi dövlətlərin təcrübəsini Azərbaycanın multikulturalizm modeli ilə müqayisə etmək böyük yanlışlıq olardı. Multikulturalizmin müxtəlif - ABŞ, İsveç, Avstraliya, Kanada modelləri kimi növləri olmasına baxmayaraq, Azərbaycanın dünyaya təqdim etdiyi bir çox mütərəqqi dövlətlər tərəfindən rəğbətlə qarşılanır və nümunə kimi tətbiq edilməkdədir. Bu model tarixi köklərə bağlı olduğu üçün daha dayanıqlıdır. Bir sözlə, Prezident cənab İlham Əliyevin təbirincə desək, bu gün multikulturalizmin alternativi yoxdur və mənəvi dəyərlər baxımından ölkəmizin bu sahədə liderə çevrilməsi və dünya xalqları üçün əvəzsiz nümunə kimi qəbul olunması qürurvericidir.

Asəf HÜSEYNLİ,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının tələbəsi.

Respublika.- 2019.- 24 noyabr.- S.7.